

ГРОМАДСЬКА ДУМКА

газета політична, економічна і літературна

Умови передплати. З приставкою і пересилкою: на рік 4 карб., на 2 карб., на 3 місяці 1 карб., на 1 міс. 50 коп. За кордон: на рік 9 карб. На пів року 4 карб. 50 коп. За зміну адреси 30 коп.

виходить щодня, окрім понеділків

Рік перший.

Од редакції: Читаючи нашу газету, треба вимовляти с—як йе, и—як ы.

Автори рукописів повинні покласти своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; близькі статі, до друку негодні, переходять в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.

Умови друкування оповісток: За рядок попередю тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок після тексту за перший раз 20 коп. за другий 10 к.

Хто шукає заробітку, платять за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз

Телефон № 1458.

Головна контора Громадської Думки просить не спізнюватись з передплатою на друге півріччя з 1-го липця.

Прймається передплата на політичну, економічну і літературну газету „ГРОМАДСЬКА ДУМКА“.

і літературно-науковий місячник „НОВА ГРОМАДА“.

Передплачувати і купувати на роздріб ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ і НОВУ ГРОМАДУ, окрім контор (Михайлівська, 10), можна ще по сих місцях: У Києві, в книгарні „Кієвської Старини“, Безаківська ул., ч. 14. У Лубнях у Миколи Кохановського. У Ніжині в книгарні п-ні Чекмарьової. В Одесі у Олександра Коровиченка, Ніжинська ул., ч. 52, пом. 28. У Львові (Галичина) в книгарні Наукового товариства ім. Шевченка, ул. Театральна, ч. 1.

ДРУКАРНЯ, ЛІТОГРАФІЯ й ПЕРЕПЛЕТНЯ

Київ, Трьохсвятительська, ч. 14. Телеф. 971.

Т-ВА Н. А. ГИРИЧ.

Телефон 971.

ПРИМАЮТЬСЯ: всі друкарські й літографські роботи, а також замовлення на оправи книжок, брошур то що.

Всі замовлення виконуються швидко й чепурно.

ДУК'ЯНІВСЬКИЙ НАРОДН. ТЕАТР

В неділю, 25 червня (іюня), артистичним гуртком виставлятиметься:

„ГРІХ і ПОКАЯННЯ“

(Батькова казка).

драма на 5 дій Івана Тобілевича.

Гратимуть: Д-ки Васильченко, Гаєнок, Чайченко; д-т Барвінський, Галайда, Гайдук, Лисенко, Свірговський та др.

Початок о 8 1/2 год. вечора.

Після вистави ТАНЦІ.

Готується до вистави ком. Тобілевича „СУЄТА“.

Режисер Л. Свірговський. 1-1 187

Щоб д.д. передплатники газети „Громадська Думка“

могли одержувати її без припину, Головна Контора просить усіх д.д. передплатників місцевих і позамісцевих, передплата яких кінчається 1 липня, не дотягати відновлення її до останніх днів сього місяця, бо в такім разі неминуче буде задержка в надсиланні газети.

Київ, 25-го червня, 1906 року.

Городовий. Недавно на одному міта міністр тінгові в Петербурзі поліція почала розганяти й бити людей і побіла, між иншими, й посла Седельнікова. З приводу цього Державна Дума робить запитання міністрові.

Як розмовляли про це в Думі, обвинувачуючи за такі беззаконства міністра, посол граф Гейден сказав, що він „не може об'єднувати міністра з городовим“, що це не одно. Тоб-то: коли, мовляв, городовий б'є, то це ще не значить, що б'є або хоче того й міністр. Як по інших краях, то може воно й так, але в нас—ні.

Коли поліціант чи який инший урядовець (чиновник) робить яке беззаконство, то міністр або сам повинен його покарати, або віддати провинника на суд, щоб суд покарав. Коли ж урядовець беззаконство зробив, а міністр його за-

те не тільки сам не покарав, а й нікому іншому не дозволяє карати, то, значить, міністрові беззаконство не здається беззаконством, значить, міністр і сам думає, що так і треба робити. А коли се так, то виходить, що й міністр, і беззаконний урядовець одно, що це однієї пари птахи.

Як же діється в Росії? Візьмемо хоч поліцію. Всі знають, що поліція не хоче слухатися ніяких законів: поліціанти арештовують, кого хочуть, без ніякого права, б'ють, катують, а часом і вбивають людей, роблять погроми. Що ж їм на се міністри? Спинають їх? Карують їх?

Як би спиняли й карали, то того беззаконства робилось би все менше й менше, а його все більшає й більшає. Міністри говорять, що вони наче б то всім велять робити по закону, а однаке ми бачимо, що поліція робить страшні беззаконства, просто лиходійства, а ніякого вина, ніякої кариза за те не має. Значить—міністрам подобається те, що робить поліція; значить—вони думають, що так саме й треба робити. А коли так, то міністри й поліція це одно, це однієї пари птахи.

Та й самі міністри давно вже показали, що зрівняли себе з городовими, бо встановили однакову кару і за городового, і за міністра: на міністра стрільне хто небудь—смерть, на городового—так саме смерть.

Таким робом неправду сказав граф Гейден, мов би то не можна докупити єднати міністра з городовим,—і можна се робити, і треба се робити: хай видно буде людям, од кого все лихо йде.

Одначе справді е у міністра велика відміна від городового. Городовий—чоловік темний, нетямущий, він похихач у чужих руках. Коли він звір, то звіром його зробили ті руки, які його похихали.

Ну, а хто міністрів зробив такими, як вони є? Адже тепер вони в Росії роблять, що хочуть і ніхто їми не похихає.

Доклад комісії,

яка розслідувала вчинки адміністрації під час Білостоцького погрому.

Подій на Боярах.

Боярами звелась частина г. Білостоку. На Суворовській улиці стоїть завод Поляшуків. Самовидці розказу-

ють, що в п'ятницю 2-го іюня годин у 6—7 дия робітник Вербицький привів з собою на завод салдатів і сказав їм, що там сидять євреї. Салдати хотіли увійти в завод через парадний ход, але не змогли. Сюди ж надійшли й хулігани. З салдати разом з хуліганми увірвалися в завод з чорного ходу, а решта салдат зосталася на улиці, з ними були три жандари, фамилия одного з них—Шульц. Євреї, що були в заводі, вибігли на балкон і почали прохати помочи, а салдати і жандари стали стріляти в них і убили Гвіртмана.

В самому заводі вбито: Пінхуса Ашу, Шлему Турмана і Лейбу Мозура. Сина Палашука салдати арештували і коли вели його, то хулігани весь час його били. На другий день годин у 9 ранку на завод прийшов робітник Михалко. Побачивши, що на горіщі сховалися євреї: Афане Бохрох, Іско Цемник і Зорох Рівник, він привів салдатів, які й застрелили Бохроха і Цемника. Рівник став тікати, але, наздогнавши його, арештували і обвинувачують в убивстві дитини.

В п'ятницю багато євреїв, що живуть на Миколаєвській улиці коло ізоляційного заводу Заблюдовського, зібралось на заводі. Тут вони сховалися: одна частина в пристрої для парового казана, а друга частина в помешканні заводського сторожа, християнина Казимира Петкевича. Там же жив і майстер заводський Хома Немиро. Але сторож і майстер заявили, що поліція заборонила переходувати у себе євреїв, і через це нещасні євреї мусли перейти з сторожки до казана. Тут було страшенно душно, і діти стали дихатися. Коли показався, що погром на Миколаєвській улиці уже скінчився, то євреї, які сиділи на заводі, рішили розійтись. Частина їх перейшла в дерев'яний флігель Абрама Каца, частина лишилась на лісопилному заводі, а решта сховалась в конторі заводу. Дерев'яний флігель Абрама Каца стоїть коло огорода, що виходить на Бояри. Коли салдати, що обстрілювали будинок Поляшуків, скінчили свою роботу, то зваливши паркан, вони зайшли в двір Заблюдовського і почали обстрілювати флігель Абрама Каца. Стрільбу почули салдати, що були в сусідньому кам'яному двохповерховому будинку, вони прибігли туди і почали з обох боків обстрілювати будинок, аж доки він не зайнявся. Городовий з 2 салдатами підійшов до будинку і сказав, щоб жінки й діти виплили звідти. Частина зараз же стала виходити, а частина ще переховувалась, але швидко й вони мусли вийти. Першим вибіг Абрам Кац, але його зараз же застрелили салдати, що вистроїлися кругом палаючого будинку. Слідом за Кацом вбіг Ніхман Гравобовський. У його на руках була двохлітня дитина, куля пробіла дитині руку. Потім з дитиною на руках і разом з своєю жінкою Тайбою Новик вибіг Шолом. Офіцер звелів йому оддати дитину жінці; цього він не зробив і його закололи пшиками. Так же само застрелили Сіму Вайштейна, Гірта Гейнера, Зорох Панде і Мордуха Шмуклара. Маубе Кац і ще двоє невідомих людей не встигли вискочити з полум'я і згоріли живими. Двоє євреїв сховалось в погребі, в якому було повно води. Цілу ніч з 2-го на 3 іюня простояли вони в воді. Рано знайшли їх салдати. Один з євреїв одкупився за 50 коп., а другого, у якого не було ні копійки, салдати вбили. Коли приїхали пожарні, то салдати тушити пожежу їм не дозволили. Ніяких революціонерів в тому домі не було, і звідти ніхто не стреляв. Стрільця з цього будинку в поліцейський участок не можна, бо до участку од спаленого будинку буде кроків 300—400, і між ним стоїть кам'яний двохповерховий флігель. Салдатами, що розстрілювали євреїв, командував поручик Бакієв. Тут же був і пристав 2 участку.

Тієї таки п'ятниці, вдень, євреї

Мейша і Берко Нев'язькі переходили через Слономийський переулок, тут вони зустріли натовп хуліганів з городовими. Там же був і пристав 2-го участку. Нев'язькі, почуваючи близьку загибель свою, стали благи при- ставу одпустити їх і не вбивати. Пристав одвернувся од їх, а хулігани накинудили на їх і почали бити домаками. Берко вбито на місці, Мейшу тяжко поранено. Обоє їх хулігани пограбували. Коли хто пробував оборонятися євреїв од хуліганів, то такого салдати загрозували застрелити. В суботу рано, годин в 6, Слономийською улицю проходив воєнний патруль під командою городового. Хтось з хуліганів сказав їм, що на кахельному заводі Мінківського ховається єврей Інкель Сурович. Салдати побігли туди, одшукали в погребі Інкеля Суровича і стали вимагати, щоб він виїшов звідти, але той не виходив. Тоді салдат витяг його за чуба і звелів йти, а другий салдат став цілять з рушниці. Сурович зрозумів, що коли він одійде, його застрелять. Він сховився за салдата, благаючи помилувати його, але салдат одіхнув його і штиком заколов. Салдати були з Казанського полку.

Хулігани, йдучи через Бояри, найближчому частину города, влямаючись в квартирі євреїв, громили, вбивали, грабували. В одній квартирі хулігани розгромили чисто все, потім найшли єврея, що ховався од них. Хулігани хотіли його вбити, але він одкупився од смерті за 200 карб. За це хулігани були йому такі вдячні, що поставили навіть сторожу коло його, щоб ніхто його не чіпав. В тому ж таки дворі хулігани, піймавши якогось єврея, прибили його й ограбили. Тут же попався на очі хуліганам 70 літній дід-єврей і йому лопаткою внесли кожу з голови. Швидко з'явилась підвода пожарної команди і вона забрала поранених і вбитих. Після цього салдати й хулігани поділилися на дві частини; одна пішла розшукувати євреїв в поле, а друга—по садах. Треба сказати, що ховаючись од хуліганів, євреї тікали в сади християн. В якому саду хулігани помітили єврея і з криком „жид, жид!“ кинулись до нього. Один з хуліганів сховив його, але єврей, фамилия якого Левін, став боронитись. На поміч хуліганові прибіг городовий і 5 вистрілами поранив Левіна; поранений все ще держав хулігана в своїх руках, тоді той сховив камінь і вдарив його по голові. Тут же салдат застрелив єврея, якого побачив в кущах. Під приводом городових юрба далі розшукує євреїв. Коли знайшли молодого єврея, років 19, то з криками „анархист, вбити його“, накинудили на його. Благання нічого не помагає і він виказує другого єврея, що зарився в солому; звідти витягають Шльому Пружанського. Рішили вбити їх, але один салдат не згожується й пішов жалитися начальству. Другі салдати вимагають, щоб євреї трохи одійшли од них, але ті, знаючи для чого це, не йдуть; тоді хулігани б'ють їх кілками, а салдати вистрілами в голову вбивають нещасних. Далі хулігани разом з салдатами врываються в квартиру єврея Анштейна, громять її, вбивають батька, синів Шмуля й Рахшеля, 19 і 22 літ, а матір Шейну і дочку Союю 18 літ виводять звідти. Дочка пробує тікати, але поранена салдатською кулею в ногу вона падає; городовий, бачучи, що вона тільки поранена, добиває її з револьвера. Матері салдати велять одійти в бік, та коли тільки вона трохи одійшла, як зараз же впала вбита салдатською кулею. Так загинула ціла сем'я. Салдати вбивали й християн. Так вбито християнина Ходакевича. Треба сказати, що в саду Ходакевича, як і в саду його сусідів, переховувалися євреї. Ходакевич, як розповідає його дочка, взяв сокиру, щоб підірвати паркан, що йшов кругом саду. Саме тепер салдати обстрілювали з двох боків його сад; один патруль стріляв з улиці, а други з садів. Як вияви-

лося потім, салдати стріляли один в одного, і таким чином поранено одного салдата. Під цей же перехресний огонь попав і Ходакевич, але коли оглядали його труп, то побачили, що рука у нього порубана. Цим скористувалися хулігани й почали кричати: „де жиди вбили християнина“. Не може бути, щоб євреї вбили Ходакевича, який дозволив їм ховатися в своєму саду. Поруб на руці, напевне, зробили хулігани для провокації. Силькі відомо, Ходакевича поховали без судового і лікарського огляду; через те не знати, коли зроблено поруб—чи за життя, чи після смерті. Дочка Ходакевича звернулася до викон. обов. поліцейстера Мацевича з проханням розслідувати справу. Між иншим він в гурті хуліганів звернув увагу на трупи; хулігани сказали йому, що такі лежать ще й в саду, і в домі. На це Мацевич досить прихильно відповів: „де вернулося за наших“.

У суботу, вранці, знову явився воєнний патруль під командою городового й знову став трустити помешкання євреїв. Знайшли робітника єврея, який ще з четверга сидів в гурбці. Коли його спитали: „що ти тут робив“, єврей мовчав. Тоді городовий закричав салдатові „бий його рушницею“. Салдат вдарив його локою й розбив голову. Городовий зжалівся над робітником, що вже конав, і звелів салдатові застрелити його. Трьома кулями робітника вбито.

3 газет та журналів.

** Проект земельної реформи, який подадо до Думи міністерство, „Страна“ оцінює так:

„Міністерський проект визначає разом два завдання: дати селянам більше землі і зробити так, щоб та земля краще оброблялася. Для приросту мають піти тільки казенні землі та ті, що купити християнський банк. Нема мови ні про удільні, ні про казенні, ні про інші землі, про які так багатоговорили останніми часами. Казених земель дуже небагато—є по різних губерніях і, як що брати половину землі, то казенних земель найбільше в самарській та херсонській губерніях; тож тільки по цих губерніях можна мати для нарізки багато землі. Християнський банк має землі значно менше, а скільки він купить, цього не знати. Таким робом для малоземельних по проекту припаде мало що землі, а ч-рез те поміч з того прийде зовсім мізерна.“

Звичайно, можна дуже багато розказувати про купування банком землі од панів, але ж тут виникає он яка річ: які ціни запровадять пани за свої землі, довідавшись, що урядові треба скупити багато землі, що не викупатимуть примусово; що не буде оцінки, а умови, на яких купуватимуть землі, будуть залежати від доброї згоди і від того, що запровадять? Проект в де-яких випадках дозволяє передавати селянам землі по ціні дешевій од той, за яку земля куплена, і тоді ріжницю в ціні приймає на себе казна; але ч-рез те може початися спекуляція: хоч, скажемо, і не можна збути селянам землі дорожче від 60 або 80 карб. за десятину, та чому ж не залпатити поміщиків, що спродують, 150 або 170 карб., взявши 90 карб. з казни? Пощо зменшати дорогі ціни, коли вони виходять на користь продавця, а платять за все казна? Так-то, прикриваючись поміж селянам, наліють гоїно і левно за помочи коштом казни поміщикам, що продають свої маєтки. Проект заглядає добре наперев!

Казенну землі мають оцінювати для передачі селянам відповідно до прибутку з неї, а ту, що купити банк, відповідно до ціни, яку за землі заплачено. Вийде так, що на ший селян впадут ті перевищені ціни, які платив банк за землі останніми роками, і ще раз перевищені через ту штуку, яку ми тільки що викрили.“

3 польських газет.

„Злочинство мститися“.

Під таким заголовком „Kurjer Lwowski“ помітив вступну статю а приводу політики польських гуртів в Росії, Австрії і Германії. „Майже без вразіння пройшла у нас звістка,— пише „Kur. Lwow.“,—що Дума призначила польському колу місця, близькі до правої сторони, себ-то прилучила його до гуртів, більше або менше прихильних до урядової реакції. Навіть радикальні газети обмежились тим, що помістили тільки телеграму, так наче б встидились неї вельми неприємної справи. Це погані! Такого випадку не можна замшати, бо в йому міс-

* Див. № 144 „Гр. Думки“.

3 українського життя.

— Надії на послів, що придуть у Житомир робити слідство про вибори, дуже великі. Кожен сподівається від їх чогось, кожному здається, що вони оборонять його від кривди. Осб, наприклад, уривок з розмови двох перекупок на базарі.

— Ви вже запевне, кумо, чули, що до нас мають прийти дуже великі пани із самої Гусарської Думи?

— Чула, чула я вже об цім... Та і хто про це не чує? Тож навіть і маленькі діти говорять про тих... от і забулась, як назвати!.

— Депутати...— підказує перша.

— Але не звісно, чи і ми що скористуємо з їх приїду. Вони всі, ті Гусарські Думи, більше думають про селян, про мужиків, а за нас, городських, то зовсім не балакають; так мені принаймні чоловік учора казав. А наше життя хіба краще, як мужицьке?

— То правда! Не тільки не краще, а ще далеко гірше... Хіба в селі буває таке здирство, як у нас? Забив кабана—плати! Зайняв на базарі клапоть місця—плати! Попалась у ковбаси якесь кузак—плати!.

— Ото ж мені чоловік і казав учора, що вони, чоловіки, збираються діти до тих депутатів та і розказати про всі здирства, які робить в нас управа... (Во).

— Страйні робітнички. З Бахмуту телеграфують, що на Карповських шахтах застрайкувало 6 тисяч робітників.

В Ювонці і навкруги страйкують робітники на шахтах і на заводах. Бось чулки, що там так неспокійно, що виклиано навіть артилерію.

В Полтаві застрайкували робітники в робітні Шаде. Вони вдалися до товаришів-робітників з такою відозвою: „Товариші-робітники! Ми, робітники з чарунно-літійної і механічної робітні Шаде, 19 іюня почали економічний страйк і виставили такі вимогання: 1) Дев'ятигодинний робочий день; 2) збільшення заробітної плати на 20 проц.; 3) звичайне поведіння; 4) щоб була водопровідна вода; 5) щоб був умивальник; 6) щоб був окріп. Маючи на увазі, що наш хазяїн, вдавнившись до поліції, нахвалюється порочити нас, а замість нас набрати нових робітників, ми просимо вас, товариші-робітники, пам'ятати про солідарність усього робочого народу і заявляємо, що коли нас ропитають, то ми оповістимо місію робітників у цій робітні під бойкотом“.

Гроші за-для безробітних цієї робітні можна засилати в редакцію „Полтавщини“.

— 3 Одеси телеграфують, що 23-го був великий мітинг, на якому врешті погодилися пароходи робітники з хазяїнами. Страйкували вони шість тижнів. Всі економічні вимогання задоволено. Заведено регистрацію. Робітники пішли на пароходи, заявивши, щоб випущено чотирьох арештованих товаришів. Губернатор сказав, що їх випустять.

— По селах. З Проскурова телеграфують, що в Гриневичах та в Калинівці застрайкували робітники, вимагаючи більшої плати. Як поміщик привіз собі робітників з інших сел, то місцеві почали їх прогоняти і счинилася велика біда.

— В Чернасах страйкують хлібороби. Хліб в економії Сахновського стоїть на пні—жати нікому.

— В уманському повіті, в селі Нерубайці, страйкують.

— У винницькому повіті страйкують у маєтках Якубовського та Грохольського.

— З Ростова-на-Дону телеграфують, що в маєткові Сарандянина варту стріляла на селян; тоді селяне побігли варту і арештували поміщика.

— В Диканці ще 19-го застрайкували робітники в економії: вимагають по карбованцю і по двадцять коп. за день, а поміщик дає тільки по 60 к.

21-го приїздив промовник і говорив про те, що треба робітникам єднатися і стояти дружно. Поводяться страйкарі тихо, так що справник, що приїхав був утихомирювати, поїхав собі назад. Але сторгують страйкарі з економією мабуть не скоро. (Полт.).

— 3 Пярятину телеграфують, що губернатор звелів сільським громадам приставити по два вартових до „монополій“. А громади кажуть, що вартувати „монополії“ їм важко і вони просять, щоб монополії у їх зовсім не було.

— Страйнінік убивають. У Катеринославщині що-дня не там, то там убивають страйкників. Багато страйкників покинули службу.

— Гряд. В Рогачеві (на Волині) 18 іюня ував великий гряд і геть чисто побив ярину й городищу. Люде мусьять голодувати.

— Український клуб—має заснуватися в Полтаві.

— Погромники. В Полтаві арештовано козака Байрацької волости С. К.

Бойка та рильського міщанина П. Вошекина. Вони підмовляли людей робити погром. (Полт.).

— Заборонено український клуб. „Рідний Край“ сповіщає, що 21 іюня „Полтавское губернское присутствие“ по делам об обществах“ розглядало заяву про заснування українського клубу в Зінькові і статут того клубу. Розглянувши це „Присутствие“ не згодилося записати „Статут“ клубу в реєстр, і таким чином заснувати український клуб у Зінькові заборонено.

Зіньківці думають подавати скаргу на заборону. Заборонено заснувати клуб через те, що, як видно з статуту, люде, засновуючи його, мали на меті ширити національну самосвідомість серед зіньківців, а „Присутствие“ вважає, що „всяка агітація під цей неспокійний час загрожує б громадянському спокоєнню“.

Лист до редакції.

Шановний Добродію, п. Редакторе!

Щоб встановити правду, я прошу Вас дати місце в Вашій газеті „Гром. Думка“ оцим рядкам.

В № 138 од 18 с. м. газети „Громадська Думка“ в відділі „Телеграми (від власних кореспондентів)“, між иншим, сповіщалося, що коли селяне з с. Сокильця звернулися до мене з мирними проханнями, аби поліпшити їх економічне становище, то я виходив у стражника рушницю й застрелив одну селянку, а також звелів стріляти і стражникам, які поранили декілька чоловік.

Цим листом заявляю, що таких злочинних подій, які мені приписують, я не робив: стражникам стріляти не велів, рушницю ні в кого не вкивав і зовсім не стріляв.

Діло було так. 13 червня (іюня) між соколицькими селянами і селянами з сусідніх сіл виникла сварка через те, що перші не допускали останніх до роботи на вальцовому мляні, якого арендує у мене кулець Авербух. Непорозуміння це повторилось 14 червня і довелось вийматися в це діло місцевим поліцейським стражникам—казеним і найнятим до економії. Бажаючи розв'язати, в чім діло, і сподіваючись, що мені, через мої добрі відносини до місцевих селян, удасться уладнати справу миром, я пішов до мляна. Там я побалакав з гуртом селян про те, що заробітна плата встановлюється обоємною згодою, і уже збираюсь вернутися додому, коли це мені заступила дорогу юрба селян, які тільки що приїбали з с. Сокильця. Я прохав дати мені дорогу, юрба не пустила; тоді я спитав, чого їм треба. Мене з криками тісно оточили і хтось, невідомий мені, з юрби сказав: „на газетах написано, що ви маєте платити нам два карбованці, а иначе вся земля—наша“.

На це я одказав, що як би це було так, то був би якийсь уваз. Після цього хтось инший сказав, що на фермі Данилівка платять по 50 коп.; я сказав, що треба було йти на роботу в Данилівку. Весь час юрба репетувала і кричала; серед галазу я розібрав крики, що кожне село повинно робити тільки у себе. Нарешті юрба почала вимагати, щоб стражники, які весь час стояли на дорозі в мій парк, пішли собі геть. Тоді я одчинив хвіртку в парк і позарив стражникам увійти туди. За стражниками линула юрба з погрозами, щоб теж увійти в парк. Коли отак усі товпились, то у одного стражника юрба одняла винтовку. Мені така удалось зачинити хвіртку, але, поспішаючи, я не помітив, що старший казенний стражник лишився серед юрби. Зараз після цього я почув крик: „старшого убивають“ і в той же мент зачулись вистріли; повернувшись до стражників, я скільки разів ім крикнув: „не стрілять, не стрілять“. В той же самий час я побачив як раз коло хвіртки над парком банскуту шашку і одчинив хвіртку, через яку кинувся до нас старший казенний стражник. Він був без шапки і сказав, що у нього виврвали револьвера і бігли його по голові і по правій руді. Після вистрілів юрба розбіглась. Врешті виявилось, що убито одну селянську дівчину і поранено шість чоловік.

Правдивість всього цього буде потвержена судовим слідством, яке з першого ж дня ведеться судовими властями.

Костянтин граф Потоцький.

21 червня (іюня), 1906 р.

М. Печара, брадлавського пов., под. губернії.

У Києві.

— Перевод учнів без іспитів. Одна з нижчих шкіл Київської губернії звернулася до міністра народної освіти в проханнях про те, щоб дати школі право переводити учнів з одного класу до другого без іспитів, а також дозволити вивисувати в школу би-

бліотеку всі книжки, які дозволено держати в бібліотеках середніх шкіл.

Міністерство зволило на обидва прохання і про се повідомило попечителя київського школьного округу.

— Арешти. 2 дні тому назад жандарська поліція арештувала двох турків і одправила їх в бульварний участок. При трусі у них знайдено револьвери і патрони.

— Будівля мостової дороги. Міністерство внутрішніх справ дозволило будувати в м. Ходоркові, сквірського повіту, мостову дорогу; на будівлю було назначено 10 тисяч карб. з карбованого збору. Гроші карбованого збору лежали в бумагах 4%-ої ренти. Але коли захотіли продати ренту, то виявилось, що 10000 з того не буде. Тоді на поміч ходорковському громадянству прийшла цукроварня, яка на будівлю мостової дороги назначила 1 1/2 тисячі карбованців.

— Нова книжка. Видавництво Івано-Видання в Києві почало друкувати повне видання „Жизнь Иисуса“ Ренана, перекладене з французької мови. Книжка на днях буде вже продаватися.

— Збори робітників. Сьогодні на Подолі, в залі контрактового дому, відбулись загальні збори робітників, що роблять екіпажі.

Збори розглянуть справи: 1) про нужди робітників, 2) проект статуту і позичкової каси і 3) виберуть повномочних, які проситимуть, щоб було затвержено статут робітників.

— Віддано під суд. З наказу начальника південно-західного краю 22 іюня віддано воєнному суду справи: крест. Федяшина за те, що він збрює противись поліції, крест. Прокофьева і міщ. Пиневича за те, що вони напали 17 априля на монополію на Брест-Літовському шосе і В. Войнарського за те, що він 26 марта збрює напад на квартиру міщ. Найдорфа в Києві.

— Нові видання. Київський губернатор дозволив видавати Артуру Якубовському у г. Києві справочний листок „Реклама“. Тихону Попову дозволено видавати у г. Києві нову щоденну газету на російській мові „Молот“.

— Право земств. Сенат, розглянувши скаргу борювичської земської управи на новгородське губернське присутствие про те, що присутствие не затвердило постанови земства з інструкцією для попечителів земських шкіл, постановив, що губернське присутствие повинно було затвердити інструкцію для попечителів через те, що по закону земство має право видавати інструкції для шкіл по хазяїнській часті.

— Сьогодні о 12 годині дня в Народній аудиторії на Бульварно-Кудрявській вул. відбулись відкриті і перші загальні збори „Товариства Просвіта“ у Києві, зоснованого в пам'ять Тараса Шевченка, по такій програмі:

- 1) Відкриття Товариства,
2) прийом членів на підставі § 26 статуту,
3) доклад про план діяльності Товариства,
4) бюджет Товариства,
5) вибори членів Ради, контрольної, а також і інших комісій,
6) інструкція Раді і комісіям.

— Вибори гласних з бульварного участку. 23 іюня відбулись додаткові вибори гласних городської думи з бульварного участку. На вибори прибуло з 186 тільки 54 виборці, що мали 56 голосів. Вибрано гласними: А. Цитовича—32 голосами. Кандидатом в гласні вбрано В. Стралова.

— Нові гласні київської думи. Вибрано новими гласними городської думи замість 80 люде 73 чоловік.

3 старокіївського уч.: І. Дякова, А. Іващенко, Ф. Мадона, А. Ржепещького, В. Ждановського, Ф. Купе, С. Богданова, І. Котлярова, Н. Страломського, А. Кіха, Г. Бричкіна, А. Севастіанова, Е. Экстера, С. Кучинського, Г. Ейсманта, Ф. Михельсона, В. Олтаржевського, Ф. Ержозовського, Н. Смульського, І. Новікова.

3 луганівського уч.: М. Волинського, А. Шефтеля, Е. Контребинського, В. Орліс-Рутенберга, А. І. Н. Розових, Ф. Фальберга, Г. Шалаева, І. Шитковського, Н. Ярошевського, П. Вишневецького, Ф. Івановського, Н. Чокілова.

3 либедського уч.: І. Башина, І. Соколова-Петровського, Н. Сторженко, І. Розова, В. Чернова, Т. Шкидженко, В. Іозефі.

3 дворцового уч.: В. Николаева, В. Толлі, Г. Шлейфера, М. Буконинського, В. Демченка, Б. Конарського, К. Грабовського.

3 подільського уч.: Ф. Бурчака, А. Кобця, А. Захар'євського, В. Солуху, В. Бражнікова, А. І. Н. Новікових, Г. Абрамова, Л. Кундеревича.

3 лоського уч.: В. Кобця, Я. І. М. Рихтерів, Н. Рибинського, І. Березовського, С. Зайцева, І. Якубовського, Я. Столбчевського.

3 печерського уч.: П. Плахова, Н. Станкова, В. Леснера, А. Грабенка.

3 бульварного уч.: Ф. Никифорова, Л. Вілорія-Котляревського, З. Сіренка, С. Лесіна і А. Цитовича.

Телеграми.

(Від власних кореспондентів).

ЖИТОМИР, 24 іюня. Замість Аладина і Янопольського прибули несподівано вранці Липтварьов і Антонов із Андром, оборонцем

волинських виборів. На станції Писки послів стріли виборні від селян, які постраждали при втихомирненні розрухів. Жандари не дозволили довго стояти поїздові і не дали селянам виказати свої скарги. В Житомирі ждали послів у неділю. Стрічи їм не було. Начальство задалегідь подбало про те, щоб не було „сходби“, порозліплювавши для того старе оголошення з погрозами. З самого ранку по дворах вдовш вулиці, що йде од вокзалу, постановлено драгунів і побільшено поліцейські наряди. Люд вітає послів голосним „ура!“.

С.-П. Т. А.

Державна Дума.

24 іюня. Засідання почалося знову в 50 хвилини на четверту. Князь Львов розповідає де-що про становище людей в голондних губерніях. Виявилось, що там повна дезорганізація, подібної якій не знає жадна инша держава. Харчова комісія має негайно запитати всі губернські повітові земські управи, як велика нужда. Після князя Львова говорить від імені бюджетової комісії професор Герценштейн. Він каже, що міністр фінансів на засіданні бюджетової комісії отверто признався, що до-тепер уряд жив не по гропах і запропонував з нового року почати нову добу. Оратор каже, що, на його думку, з того часу, як скликано думу, жадна копійка народних грошей не повинна йти марне і тому треба негайно перерегулювати обрахунок видатків.

Оратор рішуче поветает проти нової позички і пропонує негайно назначити на боротьбу з голодом 15 мільйонів карбованців, а решту потрібних грошей, здобути, вменшивши де-які інші видатки. Як се зробити, про се міністр фінансів знає дуже добре. Наприклад, в обрахунку назначено 5 мільйонів міністрові хліборобства на переселення. Але хоч головноуправляющий хліборобством Стшинський і дуже охочий переселити людей, свого року він нікого не переселить. Таким чином маєте зараз 5 мільйонів карб. (гучні оплески).

Дума починає обговорювати заяви міністрів про нужду в харчі.

Перший говорить Рутцен. Після Рутцена, що говорив проти позички і за вменшення видатків, заведених до обрахунку, і домагався, щоб міністерство, до якого немає довір'я, як найскорше виходило в одставку, слово дається міністрові фінансів. Він насамперед завважив, як тяжко заступникові міністерства, до якого немає довір'я, сходити на трибуну (недовір'я се виявлено оплесками попереднім ораторам); він нагадує, що недовір'я се тяжить і на нього, як на міністрові фінансів і що він повинен завважити, що голова буржуазної комісії хвалюючи витлумачив його речі, що легко пояснити тим, що голова тієї комісії пішов з засідання, коли воно тільки почалося і не міг чути його речей. Далі міністр казав, що він, як міністр, не говоритиме про організацію харчової заможності, але ж він гадає, що всяка організація повинна існувати доти, поки її не змінить нова організація. Щоб завести нову організацію, треба часу, а нужда не жде, тому прийдеється скористатись вже існуючою організацією. Що до рішнції між відомостями Державної Думи і міністра про те, в скількох губерніях і повітах голод, то се річ не важна, бо відомості ці мають характер тільки підготовчих відомостей, і кожного дня прибувають нові данні, так само й обрахунок міністерства, скільки треба грошей на заможну, тільки приблизний. Міністр каже, що перед нуждою, яка охопила велику частину Росції, не час висловлювати недовір'я, треба намагатись, як краще заспокоїти її опільними силами. (Шум зліва. Голова дає слово). Міністр говорить далі. Я говорю в визначених мені межах і спокійно говорю собі далі. Видати по 115 статі 15 мільйонів карбованців це не досить. Коли сих грошей стане на нашіні, то не стане на харч і корма. Видавши 15 мільйонів, тільки почасті рішаємо справу; грошей сих стане хіба що на один місяць. Відомості, які ще прибудуть, покажуть нам, як велика нужда. 15 мільйонів, як видно з зібраних відомостей, ледве чи вистане на те, щоб купити, де треба, пашню скрізь, де можна буде се робити, не підвисуючи ціни на його. Далі міністр говорить, що Державна Дума не має підстави говорити, що міністр фінансів буде упертий і не відмовиться допомогти: і в спільних комісіях, і тепер міністр говорить саму правду. Коли ж він в комісії говорив не те, що зараз, то тільки тому, що переконаний, що й 15 мільйонів карб. найти не можна. Міністр фінансів приймає доручення Думи, але, ж знаючи бюджет і як і при яких умовах він складається, він повинен заявити, що не знає, звідкіля можна узяти ті гроші. Знаючи при яких умовах складався бюджет на 1906 рік, міністр фінансів,

хоч і як хоче виконати доручення Думи, переконаний, що він не знайде джерел, з яких поповнить сей видаток. Розуміється, гроші можна знайти, та річ в тім, як дивитись на вменшення видатків. Поки закон не скасував окремих інституцій, міністр не може вменшати видатків. Йому кажуть, що от на поліпшення харчу салдатам пограничної сторожі назначено як 1 мільйон 116 тисяч карбованців, то правда, але ж назначено тому, що поліпшують харч і всім иншим салдатам. Пограничники—теж салдати; проте грошей ще й досі не видано й харчу, який поліпшено вже по де яких полках, пограничникам же не поліпшено. 15 мільйонів міністерство видасть, але не в заощаджених грошей, а з грошей, назначених на інші видатки. Я не виконав би свого обов'язку, хоч і належу до міністерства, яке не користується довір'ям, коли б не сказав, що видатків буде багато мільйонів. Справоздаєць несправедливо говорить, що бюджет, то одно, а інші видатки, то друге діло. Я говорив тільки про воєнні видатки, які ще й досі не виконані по торішньому обрахунку. Я не казав, що бюджет—папер недосконалий і неповний, навпаки, я казав, що бюджет досконалий і повний настільки, наскільки люде можуть щось обрахувати задалегідь. Міністр не зрікається, поки буде міністром, виконати доручення Думи, але він думає, що на харч аостаншихся грошей не стане. Ми, чи ті хто буде після нас, матимем чимало клопоту, коли він видасть гроші, на реч, про яку в обрахунку не згадується. Коли заможу має давати тільки держава, то державу повинно уважати знайти гроші для того, хоч би й як се було невигідно. Я жадую, що на питання комісії, як я думаю давати, чи не давати сі 15 мільйонів, я зробив те, чого міг би я не робити.

Державна Дума має право дозволити видати гроші, а де ті гроші брати, се з царської волі має робити фінансовий відділ. Я заявив був комісії, що для того, щоб поповнити сей видаток можна б було випустити державну ренту, але ж я не казав тоді, не кажу й тепер, що ренти можна випустити на 70 мільйонів карбованців. Свою промову міністр скінчив отсими заявами: 1) назначити 15 міль карб. маю; 2) уряд повинно уважати відшукати джерела, з яких поповнити видатки; 3) міністр дуже радо виконає доручення Думи, але при обсяжному бюджетові 1906 року він вважає неможливим обійтись тими грошми, що аостануться.

Коли міністр скінчив говорити, кілька голосів з ліва гукнуло: „в одставку“.

Лолос каже, що в бюджетові, наприклад, в міністерстві внутрішніх справ є статя, по якій видатків на поліцію має бути на 23 мільйонів карб. більше, ніж було; се цілком зайві видатки; сі гроші треба б повернути на годичні; поліція і стражники не то що не потрібні, вони ще й небезпечні.

Герценштейн говорить, що міністрові фінансів зовсім не прийдеється ламати закону. Дума жадає від нього одного: щоб він, коли переглядатиметься бюджет, подав кілька проектів законів, по яких йому вільно вменшати видатки. Міністр, відповідаючи послам, говорить, між иншим, що про видаток на пограничну сторожу, про який згадує Герценштейн, була річ ще в декабрі 1905 року, коли говорилось про поліпшення харчу у військах, а пограничники—то частина війська.

Родичев каже, що чутка про одставку міністерства, робить на біржі гарне вражіння—ціна на папіри підноситься. Отже найкращим способом підняти російський кредит була б одставка міністерства. Далі говорять ще кілька ораторів. Люде починають розходитись. Голова назначає на четверть години перерив, щоб вивисити, чи стільки в Думі послів, скільки має бути по закону. Засідання починається знову в 7 годин.

Згодуються перестати зашусувати ораторів.

Рамішвілі заявляє від імені соціал-демократичного відділу, що він не поділяє а ні постанови, а ні поправок. Більшість подає соціал-демократичну заяву по сьому ділу. Дебати над вперше прочитаним проектом закону кінчаються промовами Локтя, Каценельсона, князя Шаховського, Галецького, Баратова, Племіжнікова, Волконського, Гейдена й де-яких инших. Коли проект обговорюється по пунктах, Галецький, Гамарателі, кн. Шаховський й Кузьмін-Каравас пропонують де-які поправки. Після того, як його прочитано втретє, проект приймається в такій редакції: назначити в виді надзвичайного, поверх обрахунку на 1906 рік, кредиту 15 міль карб. на іюль місяць на заспокоєння нужди в харчі і насінні; дозволити міністрові фінансів видавати на рахунок сього кредиту позички на поліпшення харчового каштаду по всій Росції;

